

Fotoreportér Ján Krošlák ako prvý zdokumentoval tatranskú tragédiu zo vzduchu

Každá naozaj dobrá fotka v sebe ukrýva výnimočnosť okamžiku. A každý naozaj dobrý fotograf hľadá pre ten svoj okamžik to správne svetlo. Nielen svetlo v zmysle jeho fyzikálnej či praktickej podstaty, ale aj v zmysle „flash“, čiže iskry, ktorá zvečnenému okamžiku vtlačí onú pečat' výnimočnosti. Fotografie Jána Krošláka, fotoreportéra denníka SME, „flash“ nesporne majú. A majú aj šmrnc, teda niečo, čo im pristane. Dokumentujú život v jeho najrôznejších podobách, vyžarujú silu a pravdu danej chvíle. Prenikajú do poznania skutočnosti pr ostredníctvom ľudských tvárí a gest, vecí, udalostí, prírody a jej premenlivosti a diania v nej. S fotografiami Jána Krošláka sa takmer denne stretávame na stránkach denníka SME, a často aj na stránkach iných, nielen slovenských novín a časopisov. Prednedávnom obleteli svet jeho reportážne zábery veternou smršťou poznačených Vysokých Tatier. Výstava fotografií z minuloročnej tatranskej tragédie, zo vzduchu aj zo zeme verne zachytenej jeho fotoobjektívom, vyvolala veľký záujem už pri svojej premiére začiatkom decembra počas zasadania Európskeho parlamentu v Štrasburgu. Odtiaľ sa výstava presunula do Bruselu, kde do konca tohto roku bude trvalou expozíciou parlamentu. Tatranské fotografie Jána Krošláka prebrali renomované agentúry, uverejnili ich viaceré európske a svetové denníky – a v poslednom minuloročnom čísle aj náš Enviromagazín.

vo Zvolene. Túžil som po fotografovaní od chalana. Aj mojím rodičom bolo jasné, že inej cesty niet a ja som vlastne ani nemal inú alternatívu. Chcel som ísť len na túto školu. Už vtedy som začal aj publikovať.

Čo bolo na vašich prvých fotografiách?

Dievčatá a ženy, samozrejme! Robil som ale fotky aj pre niekdajší Smer Magazin, hlavne na titulky, a to podľa „tematickej objednávky“ redaktorky tohto magazínu Vlasty Luptákovvej. Zadávala mi témy a ja som fotil. Napríklad na jeseň šarkany. A keď neboli, tak museli byť, musel som si ich nazháňať a keby som nemusel fotiť, hádam by som si ich musel aj sám púšťať. Ale bavilo ma to.

Banskobystrický Smer vám napokon prischol natrvalo a „odcvakali“ ste si v ňom viac ako desať rokov. Posledné tri roky ste fotoreportérom denníka SME. Ktoré témy boli a aj sú vám najbližšie?

Najkrajšie foteenie sú určite deti a starí ľudia. Deti sa ešte nepretvarujú a starí ľudia sa už nepretvarujú. Sú takí akí sú, prirodzení, bez umelých, nastrojených póz, tu sa dá fotiť život taký, aký naozaj je.

Fotoreportér Ján Krošlák (foto: mv)

Najradšej fotím deti a starých ľudí...

K fotografovaniu sa Ján Krošlák nedostal náhodou, ani zhodou okolností nie. Bola to jeho túžba a začala sa mu naplňať v čase, keď sedával ešte len v laviciach základnej školy.

Vaše úplné začiatky sú však spojené s výtvarnou výchovou...

Bol som asi štvrták, keď ma rodičia prihlásili do ľudovej školy umenia na výtvarnú výchovu. Kreslil som krajinky, portréty. Keď však neskôr, to som bol už tuším siedmak, otvorili fotokrúžok, bez váhania som prešiel k fotografovaniu. Po skončení základnej školy som išiel na strednú školu fotografie u nás

Vysoké Tatry november 2004

a nie je s nimi už taká sranda. No... dnes už sa naozaj na bežne nešpárajú v nose.

Vaše momentky s týmto „motívom“ boli v tom čase populárne.

Dokonca na ministerstve hospodárstva som mal výstavu tematicky zameranú práve na túto, ako by som to nazval? Mimopolitickú činnosť?

Koľkí politici na nej figurovali?

Asi piati, šiesti...

Ktorý z našich politikov bol pre váš objektív osobitne vďačným objektom?

Určite to bol Janko Lupták! Potom Slota, Mečiar, Migaš... ten podľa mňa bol úplná jednotka na foteenie, on aj videl, že sa blýska, no prst si z nosa nevytiahol! Ale ako som povedal, táto éra je už za nami. Naši politici sa kontrolujú. Alebo sa o to aspoň snažia.

Ako fotoreportér sa stretávate aj s menej zábavnými výjavmi zo života. Bývate svedkom a dokumentaristom smutných, tragických, ba niekedy až drastických udalostí. Vraždy, požiare, nehody... Ako to vnímate? Nebýva vám zle?

Nie, nikdy mi nebolo zle. Viete, ja sa na tie drastické výjavy nepozieram voľným okom, „ukrývam sa“ za svoj fotoaparát. V objektíve akoby sa všetko zmierňovalo... čo mi však nepomohlo na patológii, pretože ten puch žiadny objektív nezmierni. Z patológie som odchádzal predčasne, ten smrad sa nedal vydržať.

Myslím, že ani ľudské utrpenie objektív nedokáže zmierniť... Kde sa vás ľudské utrpenie tak najviac dotklo?

Videl a zažil som dosť ľudskej biedy a utrpenia. Nevie... V Albánsku som zažil utrpenie chudoby. Keď sme v Tirane vychádzali z auta, nahrnulo sa k nám asi desať

Vysoké Tatry po 19. novembri 2004

Toto je pre mňa naozaj najvďačnejšia téma.

Istý čas vás dosť bavilo fotiť aj politiku. Politikov.

Politici sú veľmi vďačné objekty na foteenie. Kedysi som sa naozaj celkom rád pohyboval medzi politikmi. Zo začiatku, po osemdesiatom deviatom roku, kým to u nás vrelo a keď politici ešte nemali za sebou lekcie slušného správania sa. Dnes už sa správať ako tak vedía

žobrajúcich detí. Tlačili sa dovnútra a plakali. Bolo to silné... na tých deťoch boli vidieť, že trpia...

Väčšinou cestujete do krajín a na miesta, kde je horúco. Ani nie tak podnebním, ale tým, čo sa tam deje.

To je pravda. Jediná „chladná“ krajina, ktorú som navštívil, je Dánsko, ale to bola relaxačná cesta. Vlni som bol relaxovať v Turecku, aj keď zas až taká relaxácia to nebola, keďže sme chodili najmä po chudobných oblastiach. Turecko však medzi krajinami, kde som bol fotiť, patrí medzi tie „dobré“. Ale inak, Macedónsko, Kosovo...

Išlo vám pri práci niekedy o život, až tak, že ste si pomysleli, tak, toto je môj koniec?

To som si myslel viackrát. Ale nie vo vojnových krajinách. Či už v Juhoslávii alebo v Kosove, tam som nepociťoval strach. Vojna má svoje pravidlá. Jediné v Albánsku žiadne pravidlá neboli. Tam ani domáci si neboli ničím istí. Myslím, že tam som sa skutočne bál. No a u nás, na Slovensku. Na skínskych zrazoch v Prievidzi napríklad. Tam sa dalo čakať všetko. My novinári sme sa tam ocitli uprostred. Pred nami skíni, za nami policajti, ktorí nás mali chrániť. Nie oni, ale my sme boli štítom. Všetci sme zažili tiež na mítingoch HZDS. Niekoľkokrát sme museli pred nimi doslova utekať. Dokonca na mítingu HZDS v Banskej Bystrici som zažil aj fyzický útok. Fotil som dav ľudí čakajúcich na Mečiara. Odrazu ma zozadu niekto schytil za remeň fotoaparátu a chcel mi ho vytrhnúť, ale „vytrhol“ ma celého a ja som letel na auto aj s foťákom. Bol to taký ujo, širší ako vyšší a skoro ma tým remeňom uskrtil. Keď som sa spamätal, bol som v ochrannom kruhu, ktorý okolo mňa urobili študenti. Rozzúrený dav ich mlátil dáždnikmi a kadečím. Ja som bol v strede tejto silnej ochrany a... fotil som.

Máte ako fotograf nejaký, zatiaľ nespĺnený sen?

Chcel by som strašne veľa cestovať, hlavne po exotických krajinách. To ma láka. Niekde ísť, urobiť slušnú reportáž, bez toho, aby ma niekto naháňal. Vlni v Turecku bolo super, ale bola to otročina. Desať dní, niekoľko reportáží, kvantum fotografií. Videl a nafotil som miesta, kde turisti bežne nechodia, ale boli sme napríklad aj v Pamukkale a to je naozaj, ako sa vraví, „biely zázrak“.

A ak už hovoríme o nespĺnenom sne, tak tým je Amazonia. Tam by som šiel naozaj veľmi rád. Možno raz sa mi tento sen naozaj splní...

Sen je sen, skutočnosť je často iná. Chodíte a fotíte tam, kde vás pošlú vaše noviny. Váš deň sa začína vtedy, keď sa niečo udeje a to môže byť pokojne o polnoci alebo nadržanom alebo aj vo chvíli, keď vám to absolútne nevyhovuje a možno sa vám ani

vôbec nechce. Vlni v novembri ste po víchrici prišli do Tatier medzi prvými a vôbec prvý ste tatranskú tragédiu zdokumentovali zo vzduchu. Ako to začalo a ako to prebiehalo?

V piatok som sa dopočul že „padli“ Tatry. To ešte nikto nevedel, čo sa vlastne stalo. Pomyslel som si, že by nebolo zlé byť tam. Keď nám v sobotu doobeda oznámili, že ideme robiť Tatry, ani chvíľu sme s kolegom Danom Vraždom neváhali, hneď sme si išli domov nahádzať na seba teplé háby... ja som sa v tej rýchlosti zabudol prezúť, išiel som v botaskách... Keď sme prišli do Tatier, už sa stmievalo. Noc sme strávili s krízovým štábom, mapovali situáciu, zhľadali kontakty. Hneď ráno sme vyrazili na miesta, kde sa ako tak dalo dostať. Nervy nám začali pracovať, keď sa nám nedarilo zohnať lietadlo. Jedna spoločnosť za druhou odmietala s nami letieť. Niektorá doslova po-

Predseda vlády SR Mikuláš Dzurinda

ma však v tom hluku aj tak nepočul. Keď sme pristáli, bol som celý spotený, ale nie od strachu, ale zo stresu, či sa mi podarilo niečo nafotiť. Lebo počasie bolo naozaj zlé a pilot to mohol kedykoľvek zvrtnúť k zemi. Jednoducho, bola to hodina chaosu. Ale tam hore som nemyslel na nič, len na to, že musím fotiť.

Kedy vám došlo, že to nie je „sranda“?

Ešte ani keď sme pristáli, som si to neuvedomoval. V redakcii čakali na fotografie... Až potom, keď som otváral fotografie a prezeral som si ich... Ja som vlastne až z tých fotografií začal čítať, čo sa v Tatrách stalo... Neviem, ale toto asi nie je zdravé pracovné nasadenie, človek ide do rizika a neuvedomuje si to, nefunguje strach, nič. Mozog akoby všetko zaznamenával inak... Dva dni na to sme leteli znova, fotil som dediny, oblasti odrezané od sveta.

Na mnohých vašich tatranských fotografiách sú ľudia. Tatransci.

Tatransci sú veľmi citliví a veľmi ťažko prežívajú to, čo sa stalo. Keď sme v tú sobotu po víchrici prišli do Tatier, niekde, tuším to bolo v Tatranskej Polianke, na železničnom priecestí svietila na semafore červená a vyzváňal zvonec. Automaticky som zastal, že počkám, kým prejde vlak. Až keď som sa lepšie pozrel z okna, uvidel som stožiare aj stromy popadané na koľajniciach. Žiadny vlak by tadiaľ neprešiel. Ale tie semaforey svietili, cinkali... Čas naozaj akoby sa tam zastavil. Nikde ani živej nohy. Prázdna, vyľudnená krajina. Ako zo zlého filmu.

V úvode sme spomenuli, že vaše fotografie z Vysokých Tatier „preleteli“ svetom, čo je nesporne ocenením vašej profesionálnej práce. Čo však vy vo svojej doterajšej kariére považujete za najväčšie ocenenie?

Neviem... ale prvé, čo mi pri tejto otázke napadlo, je okamih pred asi pätnástimi rokmi, keď ma po mojej prvej výstave oslovil šéfredaktor vtedajšieho denníka Smer Ivan Bača a ponúkol mi prácu v redakcii. Toto som vždy chcel robiť a to sa mi aj splnilo. Robiť v novinách. No a potom, dobrý pocit mám z každej peknej snímky v novinách. Samozrejme, to nezavisí len na mne, ale aj na grafikovi, ale chcem tým povedať, že spokojný som vždy, keď mi v novinách vyjde dobrá fotka.

vedal „nechcem zrolovať ďalší kus lesa...“ Fúkal strašne silný vietor a bola hmľa. Navela sa nám predsa len podarilo lietadlo zohnať a... bola to poriadna divočina. Vtedy sme si to však neuvedomovali.

Aký pohľad sa vám naskybl z výšky?

Kým dolu sme sa brodili snehom pomedzi popadané, vylámané stromy, videli sme len časť tej katastrofy. Až tam hore sme si uvedomili, čo sa Tatrám skutočne stalo.

Ako to na vás zapôsobilo?

Mal som problém udržať sa, nemohol som sa pripútať, pretože som potreboval fotiť, hýbať sa. V jednom kuse som si obúchal hlavu a svoje oko v hľadáčku o sklo v lietadle. Bol strašný problém vymeniť objektív, hádzalo ma z jednej strany na druhú a pritom som ešte musel „dirigovať“ pilota, ktorý

Auto s predsedom Parlamentného zhromaždenia Rady Európy René van der Lindenom prichádza do záplavami postihnutej horehronskej obce Ľubietová (február 2004)

Anna Guďzová
Foto: Ján Krošlák